

'BENİM ÇOCUĞUM'UN YÖNETMENİ CAN CANDAN:

Birbirimizi eşit gördüğümüzde burası başka bir ülke olacak

Çocukları LGBT bireyler olan yedi ebeveynin hikâyesini konu alan 'Benim Çocuğum' adlı belgeselin yönetmeni Can Candan, "Birbirimizi eşit gördüğümüz zaman, birbirimiz için ağlayabildiğimiz zaman bu ülke bambaşka bir ülke olacak" diyor

OLGU KUNDAKÇI

"Koskoca dünyaya benim çocuğumu sığdıramadınız!"

Böyle diyordu, Bursa'da 2010 yılında katledilen transseksüel İrem Okan'ın annesi Melek Okan. Nefret cinayetiyle katledilen çocuğunun ardından bir annenin söylediği bu sözler yönetmen Can Candan'a esin kaynağı oldu. Yönetmen, "Benim Çocuğum" adlı son belgeselinde kamerasını çocukları LGBT (lezbiyen, gey, biseksüel, trans) bireyler olan ebeveynlerin hikâyesine çeviriyor. LGBT Aileleri İstanbul Grubu'ndan (LİSTAG) yedi ebeveyn çocuklarının cinsel yönelimlerini ve cinsiyet kimliklerini nasıl kabullendiklerini bizle paylaşıyor. İnkâr, çaresizlik, korku, utanma gibi duyguların, yerini sokakta örgütlü bir mücadeleye nasıl bıraktığını... "Benim yapmaya çalıştığım insanların kalplerine dokunarak bir değişim sağlayabilmek. Birbirimizi eşit gördüğümüz zaman, birbirimiz için ağlayabildiğimiz zaman bu ülke bambaşka bir ülke olacak" diyen yönetmen Can Candan'la IF İstanbul Film Festivali'nde gösterime girecek son belgeseli üzerine konuştuk.

» Bu belgeseli çekme fikri nasıl doğdu? LİSTAG'la nasıl tanıştınız?

Boğaziçi Üniversitesi'nde 2010 yılında bir konferans düzenlenmişti. Türkiye'de "Trans kimlikler ve Queer" adında bir konferanstı bu. O konferansta LİSTAG ailelerinin paneli de vardı. Belgeselde yer alan yedi ebeveyninden dördü orada hikayelerini anlatıyorlardı. Ben de seyirci olarak gitmiştim. Aileler, hikâyelerini anlatırken çok etkilendim. Kendimi orada oturmuş hüngür hüngür ağlarken buldum. Şunu sordum. Ne oluyor bana? Niye ağlıyorum ben? O anda, anlatılan bu hikâyelerin acayip güçlü olduğunu fark ettim.

KENDİ OLMA MÜCADELESİ

» Sizi etkileyen neydi bu hikâyelerde? Anlatılanlar, hem bir birey olarak kendi çocukluğumda ebeveynlerimle olan ilişkiimi, hem de bir baba olarak kendi çocuğumla ilişkiimi düşündürttü bana. Bir iktidar ilişkisi olarak var olan ailede, çocukların ebeveynlerine karşı verdiği kendi olma mücadelesini sorgulattı. Bu mücadeleyi kimimiz çok travmatik bir şekilde verdik. Dayak yedik. İşkence gördük. Evden atıldık. Farklı boyutlarda olsa da hepimiz bir şekilde bu süreci yaşadık. Ben çocuğumu buradaki ebeveynler gibi kabul edebiliyor muyum? Yoksa kendi ebeveynlerimin bana yaşattığını ben de çocuğuma mı yaşıyorum? O kadar etkilendim ki onları dinlerken, bu hikâyeleri toplumun duyması gerektiğini düşündüm. Bir film yapma arzusunu hissettim. Panelden sonra hemen gittim kendimi tanıştırdım. Bu hikâyeleri daha geniş kitlelere taşımak için sizinle belgesel film yapmak istiyorum, dedim.

» Ne cevap aldınız ailelerden?

Onlar da zaten yakın zamanda aile örgütleriyle buluşmak için İtalya'ya gitmişler. İtalya'da oradaki ailelerle ilgili bir belgesel film izlemişler ve bu filminden çok etkilenmişler. Keşke bizim de bir belgeselimiz olsa diye düşünmüşler. Dolayısıyla müthiş güzel bir karşılaşma oldu. Zamanlama çok doğruydı. Yaklaşık iki buçuk yıldır birlikte çalışıyoruz. Mütthiş anlamlı bir işbirliği oldu.

Filmin yönetmeni Can Candan "On binler İstanbul İstiklal Caddesi'ni doldurmuş yürürken aileleri görüyoruz. Türkiye'de 70 milyon insan varsa bunun yüz binlercesi LGBT bireyi ve ailelerinden oluşuyor. Kabul etmesek de, yok desek de bu hayatın bir gerçeği ve Türkiye böyle bir yer." diyor.

BAŞKA AİLELER, BAŞKA HİKÂYELER

» Belgesel, cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleriyle çocuklarını olduğu gibi kabullenen, onların yanında sokakta mücadele eden ailelerin de varlığını gösteriyor. Biz daha çok Ahmet Yıldız'ların hikâyesine tanık olduk ne yazık ki toplum olarak...

Bizim bu filmde yapmak istediğimiz de buydu. Başka bir ailenin de var olduğunu göstermek. Başka hikâyelerin de varlığını duyurmak. Ahmet Yıldız eşcinseldi. Babası tarafından öldürüldü. İrem Okan trans bir kadındı. Onunla ilişkiye giren biri tarafından katledildi. Nefret cinayetlerine, şiddete, cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri yüzünden insanların dışlanmasına tanık oluyoruz. Bizim duyduklarımız bunlar. Ancak duymadığımız bir de şu var. Bu insanların aileleri var. Onları, evladım diye bağrına basan aileler var.

» "Çocuklar kendi ailelerinde dışlanıyor, toplum nasıl dışlamasın" diyordu belgeselde bir anne. Başka bir toplum nasıl olacak, peki?

Kişisel bir dönüşüm olmadan toplumsal bir dönüşüm olması mümkün değil. İnsanların bunu kalplerinde hissetmeleri gerek. Ben ne yapabilirim, diye sormak gerekiyor. Mesela otobüste gidiyorsunuz. Bir trans birey var. İnsanlar onu taciz ediyor. Yerinizden kalkıp 'ne

yapıyorsunuz siz', diyor musunuz? Yoksa susup oturuyor musunuz? Karşınızdakini kendinizle eşit hissetmeniz lazım. Bu hikâyeleri dinlerken duygulanın insanların sinema salonundan çıktıktan sonra sokakta gördükleri trans bir bireye, eşcinsel bir bireye aynı transfobik ve homofobik tepkileri verebileceğini düşünmüyorum ben. Benim yapmaya çalıştığım insanların kalplerine dokunarak bir değişim sağlayabilmek.

OTURMA ODASINDAN İSTİKLÂL'E

» Film, aynı zamanda ebeveynlerin kendi önyargılarıyla yüzleşme ve yaşadıkları dönüşüm sürecine odaklanıyor. İnkâr, korku, utanma gibi duygular yerini örgütlülüğe bırakırken mekânlar aydınlanıyor, seyircide de bir ferahlama, rahatlama hissi oluşuyor. Filmin kurgusunda nelere dikkat ettiniz?

Film mahrem bir yerde, her evde olan bir oturma odasında başlıyor. Annenin, babanın ve çocukların bir araya geldiği, birçok meselenin dışarıya yansımadağı, bastırıldığı, yok sayıldığı mahrem ve karanlık, kapalı ve dar bir yerde başlıyor. Sonra yavaş yavaş aileler birbirini buldukça film açılıyor. On binlerce kişi İstiklal Caddesi'ni doldurmuş yürürken aileleri görüyoruz. Türkiye'de 70 milyon küsur insan varsa bunun yüz binlercesi LGBT bireyi ve ailelerinden oluşuyor. Kabul etmesek de, yok desek de bu hayatın bir gerçeği ve Türkiye böyle bir yer.

» Film IF İstanbul Uluslararası Bağımsız Film Festivali'nde gösterime girecek. Filmin sonraki yolculuğu ne olacak?

Bu filmi, hem Türkiye'de hem de Türkiye dışında mümkün olduğu kadar çok festivalde göstermeye çalışacağız. Ticari gösterime girebilmesi için de elimizden geleni yapacağız. Bunu ancak insanlarla birlikte yapabiliriz. Biz bağımsız

Bakanlık projeye destek vermedi

» Kültür Bakanlığı'na finansman için yaptığınız başvuru reddedildi. Bu reddi nasıl yorumlamak lazım? Belgeseldeki ailelerin hikâyeleri Türk aile yapısına uygun görülmedi mi?

Bu bir iktidar meselesi. İktidar öyle bir şey ki, kendisi gibi olmayanı, kendisi gibi güçlü olmayanı dışlayan bir şey. Kültür Bakanlığı dediğimiz şey, bu ülkenin vatandaşlarına hizmet etmek için burada. Bir toplumda böyle aileler varsa, bu aileler bu toplumdan dışlanıyorsa, eğitiminden hukuksal boyutuna, sağlığından askeriyesine kadar bir takım zorluklarla karşılaşırıyorsa, bu ailelerin çocukları öldürülüyorsa, şiddet görüyorsa bu toplumsal bir sorundur. Bu tür projelerin destek alması bizim yurttaşlık haklarımızın dahilinde olan bir şey. Kültür Bakanlığı'nın neye göre karar verdiğini bilmek mümkün değil. Ancak konusu itibarıyla bu projeye destek olmamaya karar verdiyse ben bunu bir skandal olarak görürüm. Bir hak ihlali olarak görürüm. Bu filmin yapılabilmesi için Kültür Bakanlığı'na bel bağlamadık. Bu filmi destekleyen yüzlerce insan var. Ve bu insanlar bize maddi manevi destek verdi.

sız bir film yaptık, ticari bir film yapmadık. Ticari kurumlara, kuruluşlara bel bağlayamayız. O nedenle o bağımsızlığı devam ettirmemiz gerekiyor. İnsanların ben bu filmi izlemek için ne yapabilirim sorusunu sorması çok önemli.

Belgesel sinemacı ve akademisyen Can Candan Boycott Coke (1989), Exodus (1991), Duvarlar, Mauern, Walls (2000) ve 3 Saat (2008) adlı belgesellerin yönetmenliğini yaptı. 2000 yılına kadar ABD'de, sonrasında da Türkiye'de çeşitli üniversitelerde ve eğitim kurumlarında film-medya sanatları üzerine dersler verdi. 2000-2005 yılları arasında İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde öğretim elemanı, bölüm başkanı ve yüksek lisans program direktörü olarak çalıştı. 2005-2009 yılları arasında Sabancı Üniversitesi'nde ders veren Candan, 2007'de Boğaziçi Üniversitesi'nin öğretim kadrosuna katıldı.